

25 FANTASTISKE
INDUSTRIER

PÅ TUR TIL

15 CATHRINESMINDE TEGLVÆRK

SE MERE PÅ WWW.25FANTASTISKE.DK

Egnen omkring Flensborg Fjord i Sønderjylland var igennem 300 år storproducent af tegl. Nær Broager, ved Iller Strand, ligger Cathrinesminde Teglværk, som var i funktion fra 1732 til 1968. Omkring år 1900 var der 62 teglværker langs Flensborg Fjord, hvoraf otte af dem lå ved Iller Strand. Mange teglværker lukkede i 1920'erne og 1930'erne; i 1937 var kun Cathrinesminde tilbage. Det fortsatte produktionen i sin ringovn, men bukkede under for konkurrenternes mere moderne tunnelovne i 1968. I dag er stedet omdannet til museum for dansk teglværkshistorie og sønderjysk industrihistorie.

FOLD HER

15 // CATHRINESMINDE TEGLVÆRK

CATHRINESMINDE
TEGLVÆRKS
MUSEUM
ILLERSTRANDVEJ 7
6310 BROAGER

T 74 44 94 74

LUKKET NOV-MAR

FOLD HER

01 TEGLVÆRKET

Teglindustriens placering er dikteret af, hvor der findes godt ler. På Broagerlands vestsiden fandt man ler af bedste klasse, dvs. stenfrit ler. En anden fordel ved området var stranden. For fra kysten kunne man udskibe sten til kunderne. Og kunder var der nok af. København havde hårdt brug for byggematerialer efter brandene i 1728 og 1795, og igen i 1807 efter det engelske bombardement af byen.

Selve teglovnen på Cathrinesminde er fra 1892 og er en såkaldt "ringovn". Ringovnen blev opfundet i Tyskland i 1858. Værkets ringovn er på 35m. og har 18 kamre. I kamrene kunne ilden vandre fra det ene til det næste i en konstant cyklus på 14 dage. Hertil kom et system af spjæld, der styrede lufttilførelsen og aftræk til det kammer, der for øjeblikket blev fyret i. Det var kul, der skulle bruges til at fyre op i ovnen og det var bekosteligt, fordi det måtte importeres. Men det blev dog opvejet af det forhold, at Cathrinesminde lå direkte ned til vand og kullene derfor kunne leveres med skib. Desuden blev de store brændselsomkostninger opvejet af, at ringovnen var langt mere effektiv end kammerovne som de tidligere brugte.

02 LERGRAVE

Bag teglværket ligger to store lergrave, hvor råmaterialet til teglproduktionen blev hentet. Her blev der arbejdet fra omkring 15. april til 1. oktober. Om vinteren var jorden for hård. Indtil midten af 1900 tallet gravede man stadig med skovl og spade, men fra 1950'erne gik man over til at bruge spandkædemaskiner til afgravningen. Lergravene blev stadigt dybere. Tidligere havde man primært anvendt den første meter rødler, men en stigende efterspørgsel på tegl gjorde, at man nu påbegyndte en større udvinding af blåler, som er det lerlag der ligger under rødleret. De dybe lergrave gav øget risiko for jordskred, så derfor gravede man i trapper for at mindske risikoen.

03 ARBEJDERBOLIGER

Som andre industrivirksomheder, var teglværkerne som små samfund, hvor ejeren og de faste folk boede på arbejdspladsen. Det gjaldt også Cathrinesminde Teglværk. Her blev der i 1893-94 opført et hus med nyttehaver og udhus til den faste stok. Den sidste beboer flyttede ud i 1981. Arbejderboligerne står i dag flot restaureret. Der er indrettet tre lejligheder fra henholdsvis 1895, 1935 og 1965. Så her kan man træde indenfor og se hvordan teglværkets faste arbejdere levede i tre forskellige tidsperioder.

TJEK OGSÅ:

Aastrupvej 48 a
6100 Haderslev
7352 3360
www.museum-sonderjylland.dk